هارۇن رەشىدنىڭ سىڭلىسى

جۇرجى زەيدان

ئىسلام تارىخى رىۋايەتلىرىدىن

شىنجاڭ
خەلق نەشرىياتى

15
1378. 44
1

جورجى زەيدان (لىۋان)

ھارۇن رەشىدنىڭ سىڭلىسى

تەرجىمە قىلغۇچى: ھۆرمەتجان ئابدۇراخمان فىكرەت

شىنجاڭ
خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

哈伦·莱什德之妹:维吾尔文/(黎巴嫩)宰丹著:呼尔买提江译.—乌鲁木齐:新疆人民出版社.2000.8

ISBN 7—228—05777—5

Ⅰ.哈... Ⅱ.①宰... ②呼... Ⅲ.长篇小说—黎巴嫩—近代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.I378.44

中国版本图书馆CIP数据核字(2000)第29642号

责任编辑:艾合买提·伊敏

责任校对:艾比布拉。艾力
阿尔孜古丽,阿达莱提

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码830001)
新疆新华书店发行
新疆司法印刷厂印刷
850×1168毫米 32开本 10.75印张插页4
2000年7月第1版 2000年7月第1次印刷
印数:1—4060

ISBN7—228—05777—5/I.2142
定价:14.80元

本书根据乌孜别克斯坦《世界文学》期刊1997年第二，三，四期乌孜别克文版翻译出版。

بۇ كىتاب ئۆزبېكچە «جاھان ئەدەبىياتى» ژۇرنىلىنىڭ 1997 - يىللىق 2 - ، 3 - ، 4 - سانلىرىدىن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى .

مەسئۇل مۇھەررىرى : ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى : ھەبىبۇللا ئېلى
ئارزۇگۇل ، ئادالەت

ھارۇن رەشىدنىڭ سىڭلىسى

ئاپتورى : جۇرجى زەيدان (لىۋان)

تەرجىمە قىلغۇچى : ھۆرمەتجان ئابدۇراخمان فىكرەت

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 №)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ ئەدلىيە باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى : 850×1168 مم ، 1/32 ؛ باسما تاۋىقى : 10.75
قىستۇرما ۋارىقى : 4
2000 - يىل 7 - ئاي 1 - نەشرى
2000 - يىل 7 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى : 1 — 4060
ISBN7—228—05777—5/I.2142
باھاسى : 14.80 يۈەن

مۇندەرىجە

1 . سىرلىق يولۇچىلار 1
2 . جاھان پايتەختى 8
3 . ئەبۇل ئەتەخىيە 12
4 . خەتنبە 18
5 . قۇلپۇرۇشنىڭ خانىدانى 24
6 . ئوغرىلىقچە تىگشاش 30
7 . ئەبباسە 37
8 . ئىش تەتۈرىگە ماڭماقتا 42
9 . ۋەھىمە 45
10 . يېڭى خېرىدار 49
11 . دار ئەر ـ رەقىق 55
12 . ئەرزان باھا چۆرىلەر 59
13 . قىممەت باھا چۆرىلەر 63
14 . سودىلىشىش 73
15 . قاماققا ئېلىنىمىدى 78
16 . چەۋگان ئويناش 84
17 . ئەبباسەنىڭ سارىيىدا 89
18 . ئۇچرىشىش 96
19 . ئايرىلىش — ھىجران 103
20 . مۇھەممەد ئەمىن سارىيى يولىدا 108
21 . تەختكە يەنە بىر دەۋاگەر 113
22 . مۇھەممەد ئەمىن 118
23 . ياۋا قوچقار سوقۇشتۇرۇش 122

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

24 . ساراي ھەرىمى 127
25 . پېشايۋاندىكى كەيپ ـ ساپا مەجلىسى 131
26 . ئەبۇ نۇۋاس 137
27 . ھەجۋىي ئىشتىياقى 140
28 . مۆھتەرەم شەيخ ئىسمائىل ئىبن يەھيا ئەل ـ
ھاشىمىي 147
29 . تۇيۇقسىز قەدەم تەشرىپ قىلىشىنىڭ سەۋەبى ... 150
30 . خەلىپە ھادىي قانداق ئۆلگەن 154
31 . بەرمەكىيلەر ۋە خەلىپىلىك 157
32 . ئۇلۇغۋار نىيەت 164
33 . كېچىدىكى خەۋەرلەر 169
34 . خەلىپىنىڭ سۆيۈملۈك خوتۇنى زۇبەيدە 176
35 . ئوغلانلاردەك كىيىنگەن چۆرىلەر 181
36 . ئانىلارچە نەسىھەت ۋە پەرزەنتلەرچە قۇۋلۇق ... 184
37 . ئەمىرۇلمۇسلىمىنىنىڭ دەبدەبىلىك نامايىشى ... 192
38 . ھىندى راجاسىنىڭ ئەلچىلىرى 195
39 . خەلىپە بىلەن يۈزمۇيۈز سۆزلىشىش 202
40 . يەنە بىر مەغلۇبىيەت 209
41 . ئابدۇل مالىك ئىبىن سالىھ ۋە ئابدۇل مالىك
ئىبن بەھرام 213
42 . خەلىپە 219
43 . ئەمىرۇلمۇسلىمىن بوسۇغىسىدا 224
44 . خەلىپە ھۇزۇرىدىكى كاتتا بەزمە 230
45 . كاتتا بەزمە نېمە بىلەن ئاخىرلاشتى 234
46 . ئەبۇل ئەتەخىيە ھېكايەت قىلۇركى 239
47 . شىرنى غىزالاندۇرۇش 243
48 . ياسالمىلىق 246
49 . شىكار 251

50 . سۆهبەت 254
51 . ئۇستاتلىق 259
52 . شەيخ ئىسمائىل ۋە ۋەزىر جەفەر ئىبن يەهيا
ئەل ـ بەرمەكىي 265
53 . ئەبباسە ۋە ئۇنىڭ خىزمەتكارى ئۇرجۇئان ... 270
54 . هارۇن رەشىد سۆيۈملۈك خوتۇنىنىڭ هۇ-
زۇرىدا 275
55 . سىرنىڭ ئاشكارىلىنىشى 281
56 . ئەبباسە ۋەھىمىدە 285
57 . جازا 287
58 . كۈتۈلمىگەن يوقلاش 293
59 . تاش ئۆڭكۈردە 296
60 . ئاكا بىلەن سىڭىل 299
61 . قىساسكار خەلىپە 303
62 . خەيرلىشىش 306
63 . خەتىبە سارايدىن قېچىپ چىقتى 314
64 . قاپقان 319
65 . جەفەر ئىبن يەھيانىڭ بېشى ۋە هارۇن
رەشىد 327
66 . ئاقساقالنىڭ هۆكمى 330
67 . هەسەن ۋە هۈسەيىن 333

1 . سىرلىق يولۇچىلار

بەزمە ئەۋجىگە چىققاندا ، يېقىندىلا بىرىنچى ۋەلىئەھد دەپ ئېلان قىلىنغان هارۇن رەشىدنىڭ ئوغلى مۇھەممەد ئەمىننىڭ خىيالىنى ئاق تەنلىك كېنىزەكلەر سېتىۋېلىش پىكرى بەند قىلىۋالدى . بۇنى سەزگەن شاھزادىنىڭ ئەتىۋارلىق خىزمەتكارى فەزل ئىبنى رابىيە شۇئان شاھزادىگە :

— يا ساھىبى دەۋلەت ، خۇشبەخت شاھزادەم ، بۇ ئاجايىپ دانا پىكىر بولدى . دېمىسىمۇ ، بۇ قارا تەن ۋە قۇرۇپ كەتكۈر سېرىق بەدەنلەر خويمۇ جانغا تەگكىلى تۇردىغۇ ، — دەپ ۋەلىئەھدنىڭ خىيالىغا تېخىمۇ ئوت ياقتى ، — ئالىي ھىممەت شاھزادەم ، بىر خۇش خەۋەر بىلەن دىلىڭىزنى شاد قىلاي ! قۇلىقىمغا فەنخەس يەھۇدىي باغدادقا مەجنۇنتالدەك ئەۋرىشىم ئاق تەنلىك كېنىزەكلەر كەلتۈرۈپتۇ ، دېگەن خەۋەر كىرىپ قالدى .

— سادىقىتىڭگە ئاپىرىن ، فەزل ، — دېدى شاھزادە ئەمىن مېھرىبانلىق بىلەن ، — بۇ ۋەزىپىنى ساڭا تاپشۇردۇم . تاڭ يورۇش بىلەنلا يەھۇدىي تەرەپكە يول ئال ـ دە ، بىزگە باب كېلىدىغان پەرى رۇخسارلارنى تاللاپ خېرىدارلىقىنى قىل .

بۇ گەپ ـ سۆزلەرنى دىققەت بىلەن تىڭشاپ تۇرغان ساراي شائىرى ئەبۇل ئەتەخىيە قۇلىقىنى دىڭ قىلدى . ئۇ كۆپنى كۆرگەن ھىيلىگەرلەردىن بولغاچقا ، سەگەكلىك بىلەن چوت سوقۇپ كۆردى ـ دە ، بۇ سودىدىن كۆپرەك پايدا ئۇندۇرۇۋېلىشنىڭ كويىغا چۈشتى . بۇ ئۇنىڭ دۆلەتمەن قول سودىگىرى بىلەن بۇنداق خۇپىيانە ئىشلارنى بىرىنچى قېتىم قىلىشى ئەمەسقۇ ، ئاخىر !

ئەبۇل ئەتەخىيە ئالدىراپ قالدى . خېلى ئۇزۇن يول بېسىش كېرەك ئىدى . ۋەلىئەھد شاھزادىنىڭ سارىيى باغدادنىڭ شەرق تەرىپىدىكى ئەل - مۇھەررەم رايونىدا . فەنخەسىنىڭ قورۇسى بولسا بىر ۋاقىتلاردا خەلىپە مەنسۇر باغدادنىڭ غەربىدىكى تۆپىلىكتە قۇللارغا ئاتاپ بىنا قىلدۇرغان «دار ئەر - رەقىق» تە ئىدى .

كۈن ئولتۇراي دەپ قالغانىدى .

ئەبۇل ئەتەخىيە قەددى - قامىتى كېلىشكەن ، خۇش پىچىم ئادەم ئىدى . كىچىلىك سەپەرگە ئاتلانماقچى بولۇۋاتقاچقا ، ئۇچىسىدىكى زەرباپ تونىنى سېلىپ ، قاپقارا جىنگىلەك ئۆرۈمە چاچلىرىنى دۈگىلەك - دۈگىلەك قىلىپ ئارقىسىغا تاشلىدى . غىجىملانغان ، كونىراپ ئىشلەتكۈچىلىكى قالمىغان سەللىنى ئاددىي پۇقرالارنىڭكىگە ئوخشىتىپ ئورىۋالدى . ئۇچىسىغا كونا ئەبا[1]كىيدى . ئۇنى بۇ ھالەتتە كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم ئالدىدىكى بۇ كىشىنىڭ ساراي شائىرى ئىكەنلىكىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەيتتى .

ئۇ دەجلە[2]بويىغا كەلدى . دەريا ياقىلاپ كېتىۋېتىپ ، «قېيىقچىنى چاقىرىپ دەريانىڭ ئۇ چېتىگە قېيىق بىلەن ئۆتسەم بولارمۇ ياكى تۆۋەنكى كۆۋرۈككىچە بېرىپ قېيىققا كېتىدىغان بىر دىرھەمنى يېنىمدا قالدۇرسام بولارمۇ ؟ » دېگەن خىياللار بىلەن ئارىسالدى بولۇۋاتاتتى . ئۇ باغدادلىقلارنىڭ ئادىتى بويىچە ، شەھەر كوچىلىرىنىڭ ھەربىر دوقمۇشىدا قاتارلىشىپ تىزىلىپ تۇرىدىغان كىراكەش قېچىرچىلارنى ياللاپ ، ئۇلاغدا

① ئەبا — ئەرەبلەرنىڭ ئۈست كىيىمى .

② دەجلە — غەربتە تىگىر نامى بىلەن مەشھۇر بولغان دەريا . ئىراقنىڭ پايتەختى باغداد شەھىرى دەجلە دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىغا جايلاشقان .

بېرىشنى ئويلاشتىنىمۇ چۆچۈيتتى . ئارتۇقچە خىراجەتنىڭ نېمە كېرىكى ! دەريا ئەگمىسىدىكى تىك يارنىڭ ئارقىسىدىن شامال كۆپتۈرگەن ئاپئاق يەلكەنلەر كۆرۈنۈشكە باشلىدى . چوڭ بىر كېمە يولۇچىنىڭ كۆزىنى ئويىنتىۋاتقاندەك ئۇ كېتىۋاتقان قىرغاقنىڭ يېنىدىنلا ئۆتۈپ كەتتى .

ئەتراپ تۇن پەردىسىگە پۈركەندى . قۇشلارنىڭ سايراشلىرىمۇ تىنىپ ، جانىۋارلار كېچىلىك ئارامغا كەتتى . ئىمارەتلىرى رەتسىز سېلىنغان ئەل ـ كەرخانىنىڭ شامال ئۇچۇپ تۇرغان ئادەمزاتسىز تار كوچىلىرىغا يېتىپ بېرىش ئۇچۇن يەنە خېلى يول بېسىش لازىم ئىدى . كېمە يېقىنلاشقا باشلىدى .

ــ هوي ! ــ دەپ ۋارقىرىدى ئەبۇل ئەتەخىيە .

كېمىچى قاراپمۇ قويمىدى ، قارىغاندا يا ئاڭلىمىدى ، ياكى جاۋاب قايتۇرۇشقا رايى بارمىدى .

ــ هوي ، هوي . . . كېمىدىكى ياخشىلار ! ــ دەپ قايتا ۋارقىرىدى شائىر .

ــ ئالدىراپ تۇرۇپتىمىز ، ــ دەپ جاۋاب بېرىشتى كېمىدىكىلەر .

بىرەر ئىشتا رەت قىلىنغان جاۋابقا دۇچ كەلسە ، ئەبۇل ئەتەخىيەنىڭ قەيسەرلىكى تۇتۇپ كېتەتتى . بۇ نۆۋەتمۇ شۇنداق بولدى . ئەبۇل ئەتەخىيە قانداق قىلىپ بولمىسۇن مەقسىتىگە يېتىشنىڭ ئامالىنى قىلدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ۋاقىتمۇ ياتار مەهەل بولۇپ قالغان ، ئالدىرىمىسا بولمايتتى .

كېمە باشقۇرغۇچىنىڭ پەرمانى بويىچە كېمىچىلەر يەلكەنلەرنى چۇشۇرۇپ پالاق ئۇرۇشقا تۇتۇندى . ئەبۇل ئەتەخىيە كېمىچىلەرنىڭ كېچىلىك سەيلىگە چىققان دۆلەتمەن باغدادلىقلاردىن ئەمەسلىكىنى سېزىپ قالدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، دەريا يۈزىگە يوپۇرۇلغان تۇن زۇلمىتى سەيلە ـ ساياهەت ئۇچۇن

ئانچە ھۇزۇر بەخشمۇ ئەمەس ئىدى .

— ھوي ، كېمىدىكى ئەزىمەتلەر !

— نېمە دەيسەن؟ ئۆزۈڭ كىم ؟ — كېمە باشقۇرغۇچى ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئالىقانلىرىنى كاناي قىلىپ تۇرۇپ سورىدى .

— خارجى[1] ، مەن خارجى ، سېنىڭ گېپىڭنى چۈشىنىدىمەن ، — دېگىنىچە ئادەتتىكى يەڭگىل - يۇمشاق سۆزلەرنىمۇ ئەتەي چايناپ سۆزلەپ جاۋاب بەردى ئەبۇل ئەتەخىيە ، — كېچىچە ئەل - ھەربىيە مەھەللىسىگە يېتىپ بېرىشىم كېرەك ، قانداق بېرىش يولىنى بىلمەيمەن ، ئەي خوجايىن ، خۇدا تىلىكىڭگە يەتكۈزسۇن ، مەرھەمىتىڭنى ئايىما !

كېمە باشقۇرغۇچى بىر دەقىقە يوقىلىپ يەنە پەيدا بولدى :

— بوپتۇ ، ئالسام ئېلىۋالاي !

كېمە ئاستىلاپ بۇرۇلدى ۋە قىرغاققا كېلىپ توختىدى . ئېگىز بويلۇق كېمىچى كۆچمە كۆۋرۈكنى دەس كۆتۈرۈپ ، بىر ئۇچىنى كېمىنىڭ چېتىگە ، يەنە بىر ئۇچىنى شېغىللىق قىرغاققا قويدى . ئەبۇل ئەتەخىيە بۇ كىچىك كۆۋرۈكتىن يەڭگىل دەسسەپ ئۆتتى - دە ، كېمە باشقۇرغۇچىغا تەزىم قىلىپ سالام بەردى ، كېمە باشقۇرغۇچى چۈشۈرۈلگەن يەلكەنلىرىنىڭ تېگىدىكى ئۇزۇنچاق ئورۇندۇقتىن ئۇنىڭغا جاي كۆرسەتتى . ئەبۇل ئەتەخىيە ئورۇندۇقنىڭ بىر چېتىگە جايلىشىۋالغاندىن كېيىن ئەتراپقا زەن سالدى . كېمە قىرغاقتىن خېلىلا ئۇزاپ كەتتى . تۆت كېمىچى پۈتۈن كۈچى بىلەن پالاق ئۇراتتى . شام قاراڭغۇسى قويۇقلىشىپ بېرىۋاتاتتى . كېمىنىڭ قۇيرۇقىدا مەشئەل يېقىلغان بولۇپ ، كېمىنىڭ يۇقىرى تەرىپىدە ئولتۇرغان ئىككى كىشى مەشئەلنىڭ خىرە نۇرىدا ئاران كۆزگە چېلىقاتتى .

---

① خارجى — چەت ئەللىك ، باشقا يۇرتلۇق .

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ئۇلارنىڭ بىرى ئەر ، بىرى ئايال ئىدى . بەدەۋىلەردەك كىيىنگەن بۇ يولۇچىلار پۈتلىرىنى مىنگەشتۈرۈپ ئولتۇرغىنىچە ئۈيقۇغا كېتىشكەنىدى . ئەرنىڭ يېنىدا ھىجازىي كەبكەبى[①] تۇراتتى . ئايالنىڭ يېنىغا سېلىنغان چوڭغىنا تۆشەكتە ئىككى بالا ئۇخلاپ ياتاتتى . ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ئەتراپىغا چاقماق شەكىللىك گۈل تىكىلگەن رومال يېپىلغانىدى . بالىلارنىڭ بېشى ئايالنىڭ تىزىغا قويۇلغانىدى . «بۇنىڭدا بىر گەپ بار ئوخشايدۇ ، — دېگىنىچە خىيالغا چۆمدى ئەبۇل ئەتەخىيە ، — بۇلار ئادەتتىكى ئاتا - ئانىلار ۋە ئاددىي بالىلاردەك تۇرمايدۇ . بۇ سىرلارنىڭ تېگىگە يېتەلىسەم قالتىس ئىش بولاتتى . ھەتتىگىنەي ، ئەجەبمۇ بىر ئاخشام بولدىغۇ ، بۇ !»

كېمىنىڭ تۇمشۇقى تىنچ دەريا يۈزىنى كېسىپ باراتتى . شامالمۇ توختىغان ، ئەتراپ جىمجىت ، «تىرىق » قىلغان تىۋىشمۇ ئاڭلانمايتتى . پەقەت سۇنىڭ بىر خىل رىتىمدا كېمىنىڭ يېنىغا ئۇرۇلۇشى بىلەن پالاقلارنىڭ يەڭگىلگىنە ئۇرۇلۇشى ئىشتىلىپ تۇراتتى . يىراقتىن باغدادنىڭ مەركىزىي مەھەللىلىرى كۆزگە تاشلاندى . مەزىنىنىڭ خۇپتەن نامىزىغا توۋلىغان ئەزىنىنىڭ ئاۋازى دەجلە ئۈستىدە ياڭراشقا باشلىدى . بۇنداق قۇلاي پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويۇش ئەقىللىق ئادەمنىڭ ئىشى ئەمەس ، ئەلۋەتتە .

— ئەي ، خوجايىن ! — دېدى ئەبۇل ئەتەخىيە كېمە باشقۇرغۇچىغا قاراپ ، — خۇدا تىلىكىمىزگە يەتكۈزسۇن ، جايىنامىزىڭ بولسا بېرىپ تۇرساڭ ، ساۋاب تاپقان بولار ئىدىڭ . ۋاي بارىكاللا ، رەھمەت ساڭا !

ئەبۇل ئەتەخىيە جايىنامازنى ئېلىپ كېمىنىڭ ئاياغ تەرىپىگە — بەدەۋىلەرگە يېقىنراق يەرگە سالدى - دە ، نامازغا تۇردى ،

---

① ھىجازىي كەبكەبى — ھىجاز ئەرەبلىرى كىيىدىغان ئۈستى كىيىم .

ئۇنىڭ تىلى ياد بولۇپ كەتكەن دۇئا ۋە تەكبىرلەرنى ئېيتىۋاتقىنى بىلەن كۆزى بەدەۋىلەردە ئىدى. ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرا ياشلاردا بولۇپ، تەنلىرى ئورۇق، ئەمما مەزمۇت كۆرۈنەتتى. يۈزلىرىنى قورۇق باسقان، ئۇچىسىدىكى كىيىملىرىمۇ شەھەرلىقلارنىڭكىدەك ئاددىي ـ ساددا ئىدى. باللار بولسا ئۇلارنىڭ ئەكسىچە، ناھايىتىمۇ نازۇك ھەم خۇش پىچىم بولۇپ، بىرى بەش ـ بەش يېرىم ياشلاردا، ئىككىنچىسى بولسا، ئۇكىسى بولسا كېرەك، ئۇنىڭدىن بىر ياش، بىر يېرىم ياش كىچىكرەك ئىدى. شەھەرلىك باللارغا خاس قارامتۇل كەلگەن يۈزلىرى بىرئاز سوزۇنچاق بولۇپ، كۆزى، كىرپىكلىرى خۇددى سۈرمە سۈرتۈلگەندەك تۇم قارا ئىدى. ھېچقانداق يېرى بەدەۋىلەرنىڭ باللىرىغا ئوخشىمايتتى، پەقەتلا ئوخشىمايتتى.

نامازنى ئېرى ـ بېرى ئادا قىلغان ئەبۇل ئەتەخىيە جايىنامازنى يىغىشتۇرۇپ، ئەسلىدىكى ئورنىغا كېلىپ ئولتۇردى.

— ئەي خوجايىن، يولۇچىلىرىڭمۇ ماڭا ئوخشاش مۇساپىرلارمۇ نېمە؟

— مېھمان ئەر كىشى بولغىنى بىلەن، ۋات ـ ۋات خوتۇنلاردەك ھەممە نېمىگە زەن سالىدىكەن ـ دە، — دەپ خۇشياقا ـ خۇشياقماي جاۋاب بەردى كېمە باشلىقى.

— ئۆز يۇرتىدىن ئايرىلغان مۇساپىرلار دېگەن بىر ـ بىرى بىلەن تۇغقانغا ئوخشاش بولۇپ كېتىدۇ، — دەپ نەسىھەتگۇي تەلەپپۇزدا جاۋاب قايتۇردى ئەبۇل ئەتەخىيە.

— سېنى كېمىگە چىقارغاندا، كىمسەن، نەدىن كېلىۋاتىسەن، نەگە كېتىۋاتىسەن، دەپ سۈرۈشتۈرمىدىمغۇ! — دەپ گەپنى چورت كەستى كېمە باشقۇرغۇچى ۋە كېمە رولى تەرەپكە ئۆرۈلۈۋالدى، — بۇ ئادەملەرنىڭ كىم بولۇشىنىڭ سەن

بىلەن نېمە ئالاقىسى بار؟

كېمە شەھەرنىڭ بىرىنچى كۆۋرۈكىگە يېقىنلاپ قالغانىدى، دەريانىڭ ئۇ قىرغىقى بىلەن بۇ قىرغىقى ئوتتۇرىسىدا بىر - بىرىگە زەنجىر بىلەن تۇتاشتۇرۇلۇپ تەكشى قىلىپ تىزىلغان تاختايلاردىن ياسالغان ياغاچ كۆۋرۈكلەر تەخ قىلىپ قويۇلغانىدى. ئەگەر كېمىلەرنى ئۆتكۈزۈشكە توغرا كېلىپ قالسا، تاختايلارنى بىر - بىرىگە تۇتاشتۇرغان زەنجىر بوشىتىلىپ، باشقا بىر زەنجىر چۇشۇرۇلۇپ، تاختايلارنى بىر چەتكە سۈرۈپ تۇراتتى، ئارىلىقتىكى بوشىغان يەردىن كېمە ئۆتكۈزۈلەتتى. دەريانىڭ سول قىرغىقىدا بىر ۋاقىتلار خەلىپە مەنسۇر بىنا قىلغان ھەربىي قەلئەنىڭ قاتار - قاتار چىراغلىرى كۆزگە تاشلىناتتى. ئالدى تەرەپتە شەھەرنىڭ ئىككىنچى كۆۋرۈكى خىرە - شىرە كۆرۈنۈۋاتاتتى. ئادەتتە، بۇنداق ۋاقىتتا كۆۋرۈك ئاستى يولى توسۇق بولاتتى.

— ئەنە، مەنزىلگىمۇ يەتتىڭ، قېنى، چۇشۇپ قال، — دېدى كېمە باشقۇرغۇچى كېمىنى ئاستىلىتىپ.

بۇيرۇق تەلەپپۇزىدا ئېيتىلغان بۇ سۆز ئەبۇل ئەتەخىيەنىڭ ئىززەت - نەپسىگە تەگدى. ئۇ ئۆزىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىر كۆرسىتىپ قويغۇسى كېلىپ، كېمە باشقۇرغۇچىنىڭ دەككىسىنى بېرىپ قويۇش ئۈچۈن ئېغىز ئۇمچەيتتىيۇ، يەنە تىلىنى تىيىۋالدى. چۈنكى، ئۇ بۇنداق بىمەھەل قىلىنغان سەپەرنىڭ ئاشكارىلىنىپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلاتتى.

دەريانىڭ ئوڭ تەرىپىدە ھارۇن رەشىدنىڭ ياخشى كۆرىدىغان قارارگاھى — ئەبەدىيەت قەسرى ھەيۋەت بىلەن قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى، قەسىرنىڭ كۇنگۈرىلىك دېرىزىلىرى تۇر-لۇك - تۈمەن رەڭلەردىكى پانۇسلار بىلەن يورۇتۇلغان، چىراغلار شۇ قەدەر بىھېساب ئىدىكى، ئۇلاردىن تارالغان سىرلىق شولىلار قەسىر ئەتراپىنى ئوراپ تۇرغان ھەشەمەتلىك باغنى كۈندۈزدەك

يور ۇتۇۋەتكەندى ، دەجلە دەرياسىدىن تۇرلۇك ـ تۈمەن ئۆتكۈر خۇش پۇراقلار ئۇرۇلۇپ تۇراتتى . بۇ ھىدلار ئارىسىدا ئىسرىق ، مۇشك ، شۇنداقلا ئەنبەر ، لەۋەندىس گۈللىرىنىڭ ئادەمنى مەستخۇش قىلغۇچى ھىدلىرى ئالاھىدە سېزىلىپ تۇراتتى .

كېمىدىكى سىرلىق يولۇچىلار توغرىسىدىكى شۇبھە ـ گۇمانلىرىنى ۋاقتىنچە ئەستىن چىقارغان ئەبۇل ئەتەخىيەنىڭ پىكىر ـ خىيالىنى قۇل سودىگىرى بىلەن بولىدىغان ئالدى ـ ساتتىلار چۇلغىۋالغانىدى .

تېخى يولنىڭ يەنە ئۈچتىن بىر قىسمىنى بېسىشى لازىملىقىنى ئويلىغان ئەبۇل ئەتەخىيە ساراسىمىگە چۈشۈپ :

— خوجام ، مېنى خەلىپە قەسرىگە تاشلاپ ئۆتۈشكە مۇمكىن بولماسمۇ ؟ — دېدى بوشاشقان ئاۋازدا .

— بولمايدۇ ، — دېدى مەنسىتمىگەن ئاھاڭدا كېمە باش‑قۇرغۇچى ، — سەن كۆۋرۈكتىن ئۆتكەندىن كېيىن غەربىي قىرغاقتا چۈشۈپ قالىسەن .

— تەشەككۈر ساڭا ، ئەي خوجا ! ئالەمچە تەشەككۈر ، ئا‑لەمچە ! — دېدى ئەبۇل ئەتەخىيە مۇغەمبەرلىك ۋە مەككارلىقىنى داۋاملاشتۇرۇپ .

كېمە قىرغاققا ئۇرۇلۇپ توختىدى . ئەبۇل ئەتەخىيە بىر تەرەپكە قىيسىيىپ قالغان سەللىسىنى ئوڭشاپ قايتا ئورىدى ، بېلىنى يەنىمۇ مەھكەمرەك قىلىپ باغلىدى . ئەباسغا ئورىلىپ كېمە باشقۇرغۇچىغا يەنە بىر مەرتە تەشەككۈر ئېيتىپ قىرغاققا قەدەم قويدى .

2 . جاھان پايتەختى

دەسلەپكى خەلىپىلەر زامانىسىدا ئىسلام ئالىمىنىڭ

پايتەختى يەسرىب[1] شەھىرى ئىدى. مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ قەبرىسىمۇ شۇ يەردە. خەلىپىلىك ئۇمەۋىيلەر خانىدانىغا ئۆتكەندىن كېيىن، ھۆكۈمدارلارنىڭ خاھىشى بىلەن پايتەخت دەمەشق شەھىرىگە كۆچۈرۈلدى. ئارىدىن ئۇزۇن يىللار ئۆتتى. خەلىپىلىك ھۆكۈمرانلىقى پارسلار تەرىپىدىن پائال قوللاپ ـ قۇۋۋەتلەنگەن ئابباسىيلار خانىدانىغا ئۆتكەندىن كېيىن، ھەر ئېھتىمالغا قارشى، پايتەخت پارسلارنىڭ چېگراسىغا يېقىنراق شەھەرلەردىن ــ ئاۋۋال كۇفەگە، كېيىنرەك فرات دەرياسى بويىغا جايلاشقان ئەل ـ ئەنبەرگە كۆچۈرۈلدى. رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە، ئابباسىيلار خانىدانىدىن چىققان دەسلەپكى خەلىپە، ئەل ئارىسىدا سەففاھ لەقىمى بىلەن مەشھۇر بولغان ئەبۇل ئەبباس شۇ يەردە ۋاپات قىلغانىدى. ئەبۇل ئەبباس ۋاپاتىدىن كېيىن خەلىپىلىك تەختىنى ئۇنىڭ ئۇكىسى مەنسۇر ئىگىلىدى. مەنسۇر تەختكە چىقىشى بىلەنلا، ئۆزىگە دۈشمەن بولغان شىئەلەرنى شەپقەتسىزلەرچە جازالاشقا تۇتۇندى. سالنامىچىلارنىڭ خەۋەر بېرىشىچە، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلار ئارىسىدا زور شۆھرەت قازانغان، قوزغىلاڭچىلار رەھنەماسى ئەبۇ مۇسلىم خۇراسانىي توغى ئاستىدا، نارازى خالايىقتىن تەشكىل تاپقان قۇدرەتلىك لەشكەر توپلانغانىدى. ئۆز ھاياتى خەۋپ ئاستىدا قالغىنىنى سەزگەن ئەمىرۇلمۇسلىمىن[2] بۇرۇنراق ئېيتىنى قامچىلاپ قالدى. «لەنىتى ئۆز بېشىمچى» ئەبۇ مۇسلىمنى ھىيلە بىلەن تۇزاققا ئىلىندۇرۇپ، ئۇنى دەرھال قەتل قىلدۇرغان خەلىپە، يەنە قوزغىلاڭچىلار ئۆز باشچىسىنىڭ خۇنىنى تەلەپ قىلىپ مەندىن ئۆچ ئېلىشىنىڭ قەستىگە چۈشمىسۇن، دېگەن ئەندىشە بىلەن ئىسيانچىلارنى ئامان قويماي

① يەسرىب — ھازىرقى مەدىنە شەھىرى. — ت.
② ئەمىرۇلمۇسلىمىن — مۇسۇلمانلار ھۆكۈمدارى.

شەپقەتسىز قىرغىن قىلدى. شۇنداق بولۇشىغا قارىماي، مۇبادا مەئان ئىبن زەئىدە دەل ۋاقتىدا يېتىپ كېلىپ جېنىغا ئارا تۇرمىغان بولسا، ئەبۇ مۇسلىم خۇراسانىينىڭ سادىق ئىزداشلىرى ئەمىرۇلمۇسلىمىننى تەختتىن تاۋۇتقا يىقىتىشقا تاسلا قالغانىدى. قاتتىق قورقۇپ كەتكەن خەلىپە، قورققانغا قوش كۆرۈنەر دېگەندەك، ھەممە تەرەپتە ئۆزىگە ساتقىنلىق قىلىنىۋاتقاندەك ھېس قىلىپ، جېنى تۇمشۇقىغا كېلىپ قالغىنىغا قارىماي، ھاپىلا - شاپىلا ئېھتىيات چارىلىرىنى كۆرۈپ قويۇشقا ئالدىرىدى.

ئەنە شۇ ۋاقىتلاردا دەجلە دەرياسىنىڭ ئەڭ مەنزىرىلىك يېرى تاللىنىپ شەھەر قەلئەسى قۇرۇشقا تۇتۇش قىلىندى. شەھەر قەلئەسىنىڭ لايىھىسى ئايلانما شەكىلدە تۈزۈلگەنىدى. شەھەر قەلئەسىنىڭ تۇنجى ئۇل تېشىنى قويغان بۇ خەلىپىنىڭ شەرىپىگە پايتەختنىڭ نامى ئەل - مەنسۇرىيە دەپ ئاتالدى. بۇ يېڭى شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا ھەشەمەتلىك ئالتۇن قەسىر بىنا قىلىندى. ئالتۇن قەسىرگە خەلىپە ئائىلە - تاۋابىئاتلىرى بىلەن ماكانلاشتى. تەدرىجىي ھالدا بۇ ئالتۇن قەسىر ئەتراپىغا بىر - بىرىگە ماسلاشتۇرۇلۇپ ئوردا كېڭىشى بىناسى، مەھكىمىلەر، دىۋانخانىلار، شۇنىڭدەك ۋەزىرلەر، ئەمىرلەر ۋە ساراي ئەئيانلىرى[①] ئۈچۈن سېلىنغان كىچىكرەك بىنا ۋە قەسىرلەر، ئاۋات بازارلار بەرپا قىلىندى. پايتەخت ئەل - مەنسۇرىيىنىڭ ئەتراپى ئۈچ قاتار تۇپراق دۆۋىلىرى بىلەن ئورالدى. بۇ تۇپراق دۆۋىلىرى ئۈستىگە قېلىن قەلئە سېپىللىرى قوپۇرۇلدى. قەلئە سېپىللىرىنىڭ ھەر تەرىپىگە كۆزىتىش مۇنارلىرى چىقىرىلدى. سېپىلنىڭ سىرتى ئىستىھكاملار بىلەن مۇستەھكەملەندى. تۇپراق دۆۋىلىرى ئوتتۇرىسىدا تېگى چىڭدالغان ۋە بىمالال

① ئەئيان — ئەمەلدار، يۇقىرى مەنسەپدار.

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com